

Şırnak için Doğru Sürdürülebilir Kalkınma Modeli Arayışı Paneli Sonuç Raporu

Program:

Tarih: 28 Şubat 2013

Saat: 13.30-15.30

Yer: Kültür Müdürlüğü Salonu / Şırnak

Düzenleyen: Güneydoğum Derneği

Destekleyen: Şırnak Valiliği ve Şırnak Üniversitesi

Katılımcılar:

Prof. Dr. Ali Akmaz - Şırnak Üniversitesi Rektörü (Oturum Başkanı)

Nihat Eri - 22. Dönem Mardin Milletvekili

Şırnak için sürdürülebilir kalkınmanın önündeki siyasal, sosyal ve ekonomik riskler

Dr. Tabip Gülbay - DİKA Genel Sekreteri

Şırnak'ta uygulanmış kalkınma modellerinin analizi ve doğru model arayışı

İbrahim Kuzu - Kalkınma Bakanlığı Yerel ve Kırsal Kalkınma Dairesi Başkanı

Doğru Kırsal Kalkınma Modelleri

Osman Geliş – Şırnak Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı

Şırnak'ta sektörlerle göre sürdürülebilir kalkınma örnekleri ve doğru model arayışı
(Turizm, Tarım, Sanayi, Çevre, Enerji)

Yard. Doç. Dr. Bülent Darıcı - Şırnak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Şırnak'ın sürdürülebilir kalkınmasında insan kaynakları ve eğitim faktörü

Şırnak'a bir çalışma için ilk kez gidiyorduk. Güneydoğum Derneği olarak organizasyonunu yaptığımız, başta Kalkınma Bakanlığı olmak üzere Şırnak Valiliği, Şırnak Üniversitesi, Dicle Kalkınma Ajansı, Şırnak Ticaret ve Sanayi Odasının katkı ve destekleriyle başarılı bir panel gerçekleştirildi. Şırnak için doğru sürdürülebilir kalkınma modeli arayışı paneli.

Diğer Güneydoğu illerinden çok farklı değil aslında buradaki dinamikler de. Tarım, hayvancılık, turizm potansiyeli yüksek bir il. İlave olarak arıcılık da biraz ön plana çıkıyor. Sanayiden söz etmek pek olası değil. Ve Şırnak'ta kalkınma için ihtiyaç duyulan en önemli şık, yetişmiş insan profili, vasıflı insan gücüdür.

Dicle Kalkınma Ajansı tarafından paylaşılan tablolara bakıldığı zaman Şırnak, kalkınmayı sürükleyebilecek birçok düzlemde, tüm iller arasında maalesef son sıralarda yer almaktadır. Nüfusunun yaklaşık üçte biri genç nüfus (18 yaş altındaki) olmasına rağmen eğitimde en gerilerdeki iller arasındadır.

Nuh'un Gemisinin tepesine oturduğu dağın, Şırnak'ın hemen yanı başında uzanan Cudi Dağı olduğunu, bunun da inanç turizmi yönünden bakıldığında Şırnak için çok fazla önem taşıdığını, ayrıca inanç turizmi için daha başka potansiyellerinde bulunduğunu belirten Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Osman Geliş konuşmasında huzur ortamına çok fazla ihtiyaç duyduklarını devamlı vurguladı. "Cudi bana bakar, ben Cudi'ye bakarım ve üzülürüm. Biz bu değerlerden faydalanamıyoruz" diyen Osman Geliş, teleferiklerle bu zor doğa koşullarında turizme kapıların rahatlıkla açılacağını anlattı.

Şırnak, il olmakla büyük avantaj sağlamış. Yatırımlar yok denilemez ancak yapılan yatırımların takibi çok önemli. Kuzey Irak-Mersin hattında duran bir şehir aslında burası. Şehirdeki sayısız yabancı plaka içinde en çok dikkat çeken 33 yani Mersin plakası. Bunun nedenini sorduğumda, buradaki iş adamlarının, ticaretle uğraşanların aynı zamanda Mersin'de ikamet ettikleri; onların, Mersin-Kuzey Irak arasındaki ticaretin temsilcileri oldukları belirtildi.

Üniversite, Kalkınma Ajansı gibi kuruluşlardan sonra, il sınırları içerisinde kurulmakta olan havaalanı da Şırnak için yapılmış önemli bir yatırımdır.

Panelde yapılan sunumlardan Şırnak için kalkınmanın özeti:

Sürdürülebilir Kalkınma kavramı 1987'de yayımlanan ve kısaca Brundtlan Komisyonu denilen Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun raporu ile önem kazanmaya ve tartışılmaya başlandı. Sürdürülebilir kalkınma ve eğitim arasında güçlü bir ilişki vardır.

Eğitimin ekonomik gelişmeye etkileri:

- Mesleki-teknik işgücünü geliştirir
- Halkı girişimci, yeniliklere açık, bilinçli tüketici olarak sanayileşmeyi destekleyici olması yönünde eğitir

- Eğitilmiş kişi, yeni icat ve keşifleri daha kolay kabul eder,
- Eğitilmiş kişi, kaliteli işgücüdür, makineleri daha doğru ve yaygın kullanır,
- Eğitilmiş kişi, yeni buluşları üretimde daha çabuk uygular,
- Eğitilmiş kişi, ülke içinde ve uluslararası dolaşımda daha hareketli bir işgücü oluşturur,
- Eğitilmiş kişi, teknik, ekonomik ve siyasi kararlar verirken daha doğru ve sağlam kararlar verir.

Kalkınma hayatı güzelleştirmektir ve demokrasi, kadın, kişi başına düşen gelir (GSMH) gibi birçok konuyu kapsar. Türkiye'de tablo çok iyi gözüküyor. Kadının durumu çok parlak değil. Kalkınma için yapılan birçok program doğru yapılmamıştır. Mesela Köy-Kent projesi doğru değildir ama Taşınabilir Eğitim doğru uygulama modelidir.

Şırnak'ta kırsal kesim yaygın, çocuk sayısı çok fazladır.

Kalkınma için devlet gelsin parayı gömsün, yeterli mi, değil. Kalkınma için yerelde yapılması gerekenler var. Ne olabilir mesela bu yapılması gerekenler? Mesela entegre süt tesisi. Sütün temin edilmesinden damızlık hayvan dağıtımına kadar her şeyi entegre düşünmek gerekir. Kızılcahamam kaplıca sayesinde kalkındı. Doğru kalkınma için hepimize sorumluluk düşüyor. Dünyada tüm bölgeleri aynı anda gelişmiş ülke örneği yoktur. Kalkınma dediğiniz olgu bugünden yarına olmuyor. Bu bir çabadır, hayal ticareti değil.

1980'den itibaren ülke olarak serbest piyasa ekonomisi ve açık pazara geçiş ile hem ulusal hem bölgesel kalkınma yöntemlerinde ciddi değişimler ortaya çıkmaya başladı. Yeni döneme Şırnak ve Bölge açısından periferial (çepere dayalı) ya da dış ticaret, hizmetler ihracatı ve turizm gibi alanlara dayalı bir büyüme yöntemi kendini göstermiştir. Tabii olarak serbest piyasa ekonomisi ya da açık pazara girmeden önce Şırnak ve Bölge adına sınır kesiminde yer almanın getireceği avantajlardan faydalanmaya yönelik hiçbir hazırlığı yok idi. Çünkü doğal pazarı olan Ortadoğu'dan uzaklaştırılan ve Avrupa pazarına ulaştırılacak yollardan mahrum bırakılan Bölge'nin bir anda üretim yeteneklerini rekabetçi bir pazarda kazanması mümkün olmamıştır. Bölge'nin son 30 yıldır yaşanan bilinen sorun nedeniyle yaylalardan ve meralardan yeterli düzeyde yararlanamaması sebebiyle, Bölge'de ayakta kalmış son sektör olan tarım ve hayvancılık da darbe yemiştir.

Şırnak için Mevcut Durum

Sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksine göre İstanbul 100 ise, Şırnak - 40 ile 81 il içerisinde 80. sırada yer almaktadır.

Tablo 4: İllerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi ve Sıralaması

Sıra	İl	Endeks	Sıra	İl	Endeks	Sıra	İl	Endeks
1	İstanbul	100	28	Zonguldak	8	55	Giresun	-9
2	Ankara	77	29	Samsun	6	56	Tokat	-9
3	İzmir	50	30	Karaman	5	57	Kahramanmaraş	-10
4	Antalya	41	31	Karabük	5	58	Osmaniye	-11
5	Kocaeli	41	32	Gaziantep	3	59	Niğde	-11
6	Bursa	32	33	Uşak	3	60	Erzurum	-12
7	Eskişehir	32	34	Kırıkkale	2	61	Tunceli	-13
8	Muğla	29	35	Rize	2	62	Gümüşhane	-14
9	Denizli	22	36	Hatay	2	63	Yozgat	-15
10	Tekirdağ	20	37	Nevşehir	0	64	Bayburt	-16
11	Edirne	19	38	Artvin	0	65	Kilis	-18
12	Adana	19	39	Kütahya	0	66	Diyarbakır	-23
13	Yalova	19	40	Düzce	-1	67	Adıyaman	-24
14	Isparta	18	41	Sivas	-3	68	Ardahan	-25
15	Çanakkale	17	42	Kırşehir	-3	69	Kars	-26
16	Bolu	17	43	Afyon	-3	70	Şanlıurfa	-26
17	Kırklareli	16	44	Amasya	-3	71	Iğdır	-28
18	Mersin	15	45	Malatya	-4	72	Batman	-28
19	Aydın	15	46	Elazığ	-4	73	Van	-30
20	Konya	12	47	Çankırı	-4	74	Bingöl	-32
21	Burdur	11	48	Kastamonu	-5	75	Mardin	-32
22	Kayseri	11	49	Çorum	-6	76	Bitlis	-35
23	Bilecik	11	50	Erzincan	-6	77	Hakkari	-36
24	Sakarya	10	51	Bartın	-7	78	Siirt	-39
25	Balıkesir	10	52	Sinop	-8	79	Ağrı	-39
26	Trabzon	8	53	Aksaray	-8	80	Şırnak	-40
27	Manisa	8	54	Ordu	-9	81	Muş	-41

Sosyal gelişmişlik endeksine göre Ankara 100 ise, Şırnak - 116 ile 81 il içerisinde en son sırada yer almaktadır.

Tablo 6: İllerin Sosyal Gelişmişlik Endeksi ve Sıralaması

Sıra	İl	Endeks	Sıra	İl	Endeks	Sıra	İl	Endeks
1	Ankara	100	28	Balıkesir	22	55	Gaziantep	-13
2	İstanbul	97	29	Zonguldak	20	56	Giresun	-13
3	İzmir	81	30	Karaman	17	57	Ordu	-14
4	Isparta	72	31	Çankırı	17	58	Aksaray	-15
5	Eskişehir	72	32	Kayseri	17	59	Osmaniye	-18
6	Antalya	62	33	Artvin	15	60	Niğde	-18
7	Kocaeli	61	34	Uşak	15	61	Bayburt	-21
8	Bolu	54	35	Kütahya	15	62	Yozgat	-23
9	Edirne	53	36	Düzce	14	63	Kahramanmaraş	-24
10	Yalova	49	37	Manisa	14	64	Tunceli	-25
11	Bursa	47	38	Rize	14	65	Kilis	-43
12	Denizli	44	39	Sivas	10	66	Ardahan	-44
13	Çanakkale	44	40	Amasya	8	67	Kars	-51
14	Tekirdağ	44	41	Malatya	8	68	Adıyaman	-59
15	Kırklareli	41	42	Erzincan	7	69	Diyarbakır	-62
16	Muğla	41	43	Elazığ	7	70	Iğdır	-69
17	Trabzon	39	44	Bartın	4	71	Bingöl	-71
18	Burdur	38	45	Kırşehir	3	72	Batman	-71
19	Konya	36	46	Nevşehir	3	73	Van	-74
20	Bilecik	34	47	Afyonkarahisar	3	74	Şanlıurfa	-81
21	Karabük	31	48	Sinop	-1	75	Bitlis	-85
22	Kırıkkale	28	49	Tokat	-3	76	Hakkari	-90
23	Sakarya	27	50	Hatay	-5	77	Mardin	-94
24	Aydın	26	51	Kastamonu	-7	78	Ağrı	-95
25	Adana	26	52	Erzurum	-7	79	Siirt	-99
26	Mersin	26	53	Çorum	-9	80	Muş	-102
27	Samsun	25	54	Gümüşhane	-13	81	Şırnak	-116

Ekonomik gelişmişlik endeksine göre İstanbul 100 ise, Şırnak - 18 ile 81 il içerisinde 75. sırada yer almaktadır.

Tablo 8: İllerin Ekonomik Gelişmişlik Endeksi ve Sıralaması

Sıra	İl	Endeks	Sıra	İl	Endeks	Sıra	İl	Endeks
1	İstanbul	100	28	Hatay	2	55	Niğde	-9
2	Ankara	71	29	Karaman	1	56	Sinop	-9
3	İzmir	38	30	Isparta	1	57	Tokat	-9
4	Antalya	35	31	Trabzon	0	58	Osmaniye	-10
5	Kocaeli	33	32	Nevşehir	0	59	Tunceli	-10
6	Bursa	27	33	Samsun	0	60	Kilis	-10
7	Muğla	26	34	Rize	0	61	Çankırı	-10
8	Eskişehir	19	35	Uşak	-1	62	Şanlıurfa	-11
9	Denizli	15	36	Artvin	-2	63	Diyarbakır	-12
10	Adana	15	37	Karabük	-3	64	Yozgat	-12
11	Aydın	12	38	Afyonkarahisar	-4	65	Erzurum	-12
12	Tekirdağ	11	39	Çorum	-4	66	Bayburt	-13
13	Mersin	11	40	Kastamonu	-4	67	Iğdır	-14
14	Edirne	9	41	Kırşehir	-5	68	Adıyaman	-14
15	Çanakkale	9	42	Kütahya	-5	69	Mardin	-14
16	Kırklareli	8	43	Düzce	-5	70	Gümüşhane	-14
17	Kayseri	8	44	Kahramanmaraş	-6	71	Kars	-16
18	Yalova	8	45	Amasya	-6	72	Batman	-17
19	Balıkesir	7	46	Ordu	-6	73	Ardahan	-17
20	Gaziantep	6	47	Aksaray	-6	74	Van	-17
21	Zonguldak	6	48	Giresun	-7	75	Şırnak	-18
22	Sakarya	5	49	Kırıkkale	-7	76	Hakkari	-19
23	Manisa	5	50	Malatya	-7	77	Bingöl	-20
24	Bolu	4	51	Elazığ	-7	78	Bitlis	-20
25	Konya	4	52	Sivas	-7	79	Siirt	-21
26	Burdur	3	53	Bartın	-8	80	Ağrı	-21
27	Bilecik	2	54	Erzincan	-9	81	Muş	-22

Turistik gelişmişlik endeksine göre Antalya 100 ise, Şırnak - 5 ile 81 il içerisinde 76. sırada yer almaktadır.

Şırnak ili için ortaya çıkan rekabet gücüne sahip sektörler ve gelişim alanları aşağıda sıralanmıştır:

- Tarımsal ve Hayvansal Üretim,
- Tarımsal ve Hayvansal Üretimi İşleyecek ve İhraç Edecek Sanayi,
- Madencilik,
- Dış Ticaret,
- Ulaştırma ve Lojistik
- Kültür ve İnanç Turizmi.

Öneriler

- Kalkınmak için doğru yere dokunulmalıdır, (varolan potansiyeli küçük dokunuşlarla harekete geçirmek)
- Genelde planlamanın özelde imar ve çevre planlarının yaptırımı olmalıdır
- Enerji alt yapısının tamamlanarak düzenli elektrik arzı sağlanmalıdır,
- Alternatif enerji kaynakları değerlendirilmelidir,
- Suyun tarımsal faaliyetlerde verimli kullanılması sağlanmalıdır,
- Ulaştırma ağları ve lojistik hizmetler güçlendirilmelidir,
- Küçükbaş hayvancılığı geliştirilmelidir,
- Sulama göletlerinin sayısı artırılmalıdır,
- Seracılık faaliyetleri desteklenmelidir,
- Tersine göç süreci hızlandırılmalıdır,
- Dezavantajlı gruplar için özel programlar geliştirilmelidir,
- Girişimcilik desteklenmelidir
- Mevcut OSB'lerin alt yapı sorunları çözülmelidir,
- Doğa ve kültür turizmi geliştirilmelidir,
- Üniversite, OSB ve Kalkınma Ajansı işbirliği geliştirilmelidir,
- Doğal zenginlikler değerlendirilmelidir.

Bu alışma için her türlü desteği veren şırnak Valilięine, niversitenin çalışması gibi takipçi olan ve organizasyonu destekleyen şırnak niversitesi Rektörlüęüne, konuşmacı düzeyinde katılan Kalkınma Bakanlığına, her zaman olduğu gibi bu defa da tüm destekleriyle yanımızda olan Dicle Kalkınma Ajansına, şırnak Ticaret ve Sanayi Odasına ve tüm emeği geçenlere teşekkür ederiz.

10.03.2013 / duygusucuka@hotmail.com